

MFD:s funktionshindersråd 10 oktober 2024

Tid och plats: torsdag 10 oktober 2024 kl. 13:00-16:00 i MFD:s lokaler i Liljeholmen (Rosterigränd 12). Det fanns även möjlighet att delta via länk.

Deltagare

Ledamöter Funktionsrätt Sverige:

- Marie-Louise Luther (Astma och allergiförbundet)
- Kerstin Kjellin (Neuroförbundet)
- Anki Sandberg (Riksförbundet Attention)
- Judith Timoney (Riksförbundet FUB)
- Helena Härwell (Riksförbundet Sällsynta diagnoser)
- Pia Lennberg (Reumatikerförbundet)
- Agneta Söder (adjungerad ledamot, Funktionsrätt Sverige)

Ledamöter övriga organisationer:

- Richard Kostenius/Linda Forzelius (Riksförbundet Jag)
- Mattias Lundekvam (Hörselskadades riksförbund)

Övriga deltagare

- Christina Brännström (Neuroförbundet)

Myndigheten för delaktighet (MFD):

- Malin Ekman Aldén (gd)
- Åsa Nordström (samordnare)
- Josefina Streling
- Peeter Kaaman
- Salina Debessay

1. Inledning med presentationsrunda

Malin Ekman Aldén och Åsa Nordström hälsar alla välkomna och beskriver programmet för dagens möte. Vid en incheckningsrunda får alla deltagare berätta vilka de är och vilken organisation de representerar.

2. Uppföljning av föregående möte

Genomgång av vad som avhandlades vid det förra funktionshindersrådsmötet den 21 mars 2024 och hur MFD har använt rådets synpunkter.

- FN-kommitténs granskning av hur Sverige efterlever FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning:
  - Rådet diskuterade intrycken från dialogen. Till exempel att formerna för dialogen kunde förbättras och att dialog driver utvecklingen framåt.
  - Exempel på hur inspelen har använts av MFD:
    - Vikten av att involvera funktionshindersorganisationerna i MFD:s fortsatta uppdrag kring rekommendationerna.
    - MFD tar avstamp i rekommendationerna i det fortsatta uppföljningsarbetet.
- Den årliga uppföljningen av funktionshinderspolitiken:
  - Rådet gjorde reflektioner och iakttagelser kring utvecklingen inom områdena arbete och försörjning, digitalisering och krisberedskap
  - Exempel på hur inspelen har använts av MFD:
    - Viktiga spaningar som vi tog med oss in rakt in i rapportarbetet.
    - Vid externa möten och presentationer, till exempel Livsresan som har visats för det strategiska gd-rådet.

3. Aktuellt om MFD:s uppdrag och verksamhet 2024

Generaldirektör Malin Ekman Aldén informerar om vad som är på gång just nu på myndigheten:

- Myndigheten har fyllt 10 år!
- Ny vägledning för aktiv involvering
- Fortsättning på länsstyrelseuppdraget och strategiuppdraget
- Utveckling av Rivkraft, bland annat ”Rivkraft med bildstöd” som främst kommer att rikta sig till personer med intellektuell funktionsnedsättning.
- Ledarhundsverksamheten är igång.
- Ny intern tvåårig prioritering kring implementering och målgruppskännedom

Exempel på efterföljande reflektioner och svar på frågor från rådet:

- Rivkraft med bildstöd är välkommen och efterfrågad. Det är ett bra grepp att samarbeta med Begripsam. MFD berättade att enkäten kommer att sjösättas under första halvan av 2025. FUB hjälper gärna till att sprida till sina medlemmar.
- Arbetet i strategiuppdraget går framåt. I MFD:s uppföljningsrapport¹ går det att läsa mer om utvecklingen inom funktionshinderspolitiken och hur strategimyndigheterna arbetar. I uppdraget har det aviserats om en nationell handlingsplan 2026. Handlingsplanen kommer att styra politiken

---

¹ [Uppföljning av funktionshinderspolitiken 2023 - MFD](#)

under den sista delen av strategin. Regeringen förbereder och planerar just nu för denna handlingsplan. MFD kommer troligen att få en roll i detta.

- I arbetet med MFD:s nya lokaler har många överväganden gjorts. MFD har strävat efter att göra lokalerna tillgängliga för så många som möjligt men ibland har det varit nödvändigt att göra kompromisser, till exempel avseende heltäckningsmattorna.

4. MFD:s prioritering 2025–2026 – implementering och målgruppskännedom

För att stärka genomförandet av funktionshinderspolitiken och bidra med en förflyttning framåt planerar MFD att under åren 2025–2026 prioritera sitt arbete med implementering och målgruppskännedom.

Malin Ekman Aldén, MFD, berättar om myndighetens prioritering och vikten av att involvera funktionshindersorganisationerna i arbetet. En utgångspunkt för valet av prioritering är att myndigheten har identifierat behov av att stärka sin strategiska och operativ förmåga att säkerställa och följa upp den kunskap och de stöd som MFD tar fram, så att de kommer till nytta och användning för målgrupperna. Målet är att myndighetens stödsatser ska leda till en reell och mätbar förflyttning i enlighet med myndighetens instruktion och uppdrag. För att kunna göra det behöver myndigheten en bättre målgruppskännedom.

Anders Lindell, Nationellt organ för dialog och samråd mellan regeringen och det civila samhället (NOD), ger sina tankar kring involvering av funktionshindersorganisationerna med fokus på hur MFD skulle kunna involvera organisationerna i sitt implementeringsarbete.

NOD är en struktur för samverkan som signerades av regeringen och civilsamhället i februari 2018. Syftet med NOD är att underlätta samverkan mellan offentliga aktörer och civilsamhället och att tillhandahålla metoder för att främja dialog. NOD jobbar med att skapa samarbeten och att underlätta samarbeten genom dialog och samråd, stöd och vägledning samt kunskapsspridning.

NOD har till exempel varit involverad i processen kring Socialstyrelsens uppföljning av funktionshinderspolitiken, SAMSTART (Arbetsförmedlingens arbete med övergång skola-arbetsliv för unga med funktionsnedsättning) och MR-institutets konferens den 4 september om genomförandet av funktionsrättskonventionen.

Funktionshindersrörelsen är generellt en framgångsrik folkrörelse i Sverige med stort förtroende i en bred del av den politiska nivån. I Sverige finns också en hög grad av korporativism som gör att myndigheter och civilsamhället samarbetar och

kommer framåt tillsammans. Myndigheter har kunnat lita på att folkrörelser är pålästa, seriösa och inte för radikala för myndigheternas del. Civilsamhället har kunnat lita på ett intresse från myndigheterna att involvera folkrörelserna.

Men även i en sådan situation finns det utmaningar, till exempel om man:

- undviker att prata om organisatoriska skillnader. Informationsövertag, prioriteringar, begränsningar i mandat och roller.
- undviker politiska skillnader. Ofta står funktionshindersonsorganisationerna nära expertisen på myndigheterna. Det är emellertid viktigt att myndigheten påtalar politiska begränsningar, till exempel om något är praktiskt eller politiskt omöjligt, så att organisationerna kan göra sitt jobb och anpassa sig till verkligheten. Här har också organisationerna ett ansvar att föra dialogen på ett sådant sätt att det blir möjligt att vara ärlig med begränsningar och förutsättningar.
- har möten för sakens skull och sliter ut varandra. Om så ändå är fallet, gör det trevligt genom att fika, nätverk och prata stora mål.
- fastnar med bekväma röster. Det finns en fara i att man bara bjuder de som funkar bra i mötet och därmed missar viktiga sammanhang.
- inte erkänner olika roller. Tydliga skillnader i utgångspunkter och mandat är bra för samarbeten och ibland måste man erkänna skillnader för att förstå varandra. En sådan sak är tidsperspektiv. I långa processer är det vanligt att civilsamhället förväntar sig återkoppling mycket fortare än vad myndigheten kan ge. Det är en källa till frustration som kan undvikas om man är tydliga i början.

Vad kan organisationerna förvänta sig av myndigheterna? Organisationerna behöver få tydlighet i mandat och process. De behöver också få reda på varför de är inbjudna, vad som går att påverka och hur. Detta är ett sätt för organisationerna att kunna ta ansvar för sin roll. Det är viktigt att organisationerna har tålamod och löper linan ut. Det är vanligt att civilsamhället betraktar sin egen kunskap som allmängiltig och sina åsikter och värderingar som intressanta, medan det ofta är tvärtom.

Myndigheterna behöver klargöra varför de ska prata med organisationerna, var de är i processen, vad som går att förändra och vad som kommer att hända med resultatet.

Exempel på efterföljande reflektioner från rådet:

- Opinionsbildning är viktigt nu när synen på gruppen personer med funktionsnedsättning och språkbruket har blivit hårdare.
- Hårdare klimat bidrar till att grupper drivs isär och att samförståndsandan inte förvaltas. Vi behöver fundera på vilket klimat det skapar.

- Det är viktigt att sortera. Om man upplever att klimatet förändras behöver det bli mer träffsäkert och praktiskt vid de dialogmöten som man redan har. Opinionsbildning bör ske i andra situationer.
- Idag stiftar politiken lagar som inte betyder något och som inte följs av materiella rättigheter. Vi behöver värja oss så att det inte blir en juridifiering av rättigheter som i USA.
- Det finns strategier, lagar och principer men det viktiga är vad som händer i slutändan. Leder det till för reell förändring?
- Det finns en känsla av att man behöver beskriva sin verklighet om och om igen. Motivationen att gå på möten minskar när samhällsaktörer pekar på varandra men ingen tar ansvar hela vägen. Förutsättningarna är sådana att alla myndigheter har olika uppdrag men egentligen är det offentliga en part.
- Det brister i samverkan inom det offentliga. Frågor ramlar mellan stolarna, till exempel tillgänglighet i skolan. Det är svårt att driva frågor då.
- Civilsamhällets viktiga roll pekas ofta ut. Men resurserna räcker inte till för det uppdraget.
- På samråd är det väldigt viktigt att inledningsvis tydliggöra och precisera vad organisationerna kommer att kunna påverka. Att träffas när man inte kan påverka är också ok, men det ska vara tydligt och framgå.
- Tid och inflytande kan ses som valuta. Om det utlovas mycket inflytande, så går det också att begära att mycket tid avsätts.

5. FN-kommitténs slutsatser och rekommendationer till Sverige

Efter dialogen i mars har nu FN-kommittén kommit med förslag på åtgärder som Sverige bör genomföra för att bättre efterleva konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Utredare Josefina Streling och Peeter Kaaman, MFD, berättar om rekommendationerna och MFD:s uppdrag. Se bifogad powerpoint-presentation.

Rådet har gemensam diskussion kring frågeställningen: Har ni några medskick till MFD när det gäller uppdragets fortsatta dialog med funktionshindersorganisationerna? Exempel på reflektioner:

- Rekommendationerna kring avinstitutionaliseringen är problematiska, vad avses egentligen? Det kan gälla allt från fastlåsning i tvångsvård inom psykiatri till dåligt stöd i gruppboende. För flera av rekommendationerna behöver vi landa i våra egna tolkningar och där måste vi ha en dialog.
- Arbetet med rekommendationerna är stort och viktigt. Det är viktigt med flera infallsvinklar och att vi alla sätter oss in i detta. Alla kan bidra.

- Gällande aktiv involvering är det bra att vi når ut till alla medlemmar, inte bara till de mest aktiva. FUB har tagit fram underlag för arbete med rekommendationerna till sina lokala/regionala föreningar. Det vore bra om vi tillsammans kunde ta fram en modell för hur man kan nå längre ut till medlemmarna.
- Kunskapsläget kring FN-konventionen är generellt bra bland aktiva medlemmar. Uppfattningen är att medlemmarna har kännedom om att konventionen finns men det kanske är svårare att förstå vad den egentligen innebär för mig och hur den rör min vardag.
- Det är centralt att gentemot medlemmarna fortsätta att arbeta och fokusera på FN-konventionen. Det är viktigt att satsa på empowerment och fokusera på rättigheter så att medlemmarna stärks och kan få de insatser de har rätt till. I kontakten med samhällsaktörerna kan det vara bra att även fokusera på sakfrågorna.
- Det är viktigt att hitta den historiska länken för att förstå varför vi behöver dessa rättigheter. Det behövs en historisk förankring.
- Det vore intressant att jämföra med andra grannländer som har hunnit längre i arbetet med mänskliga rättigheter. Norge är ett bra exempel.
- I samtal med samhällsaktörer finns det ofta förståelse för relevansen och behovet av konventionen och rättigheter. Problemet är bristen på idéer och lösningar för hur man ska göra.
- Det vore bra för privatpersoner, både diagnosbärare och anhöriga, att veta hur man kan använda sig av mänskliga rättigheter rent konkret i vardagen, till exempel i skolvärlden, sjukvården eller när man överklagar beslut?
- Det finns personer med funktionsnedsättning som idag är rädda för att vara aktiva i föreningslivet och avstår på grund av försäkringskassans regelverk.
- Tänk om vi kunde använda FN:s kritik till att vara innovativa. Även om vi är duktiga på MR i Sverige så är trots allt de lösningar vi har nu de minst dåliga vi har kommit på hittills.

6. Övriga frågor och avslut (10 minuter)

Malin Ekman Aldén tackar ledamöterna för tiden i rådet och alla värdefulla bidrag. Just nu pågår nominering av ledamöter till MFD:s funktionshindersråd 2025–2027.

Mötet avslutas.